

1959 års mentalsjukvårdsberedning
SE/RA/322175
Riksarkivet

Den 13 juni 1947 bemyndigade Kungl Maj:t chefen för socialdepartementet och den 30 januari 1948 chefen för inrikesdepartementet att tillkalla sakkunniga att biträda vid fortsatt handläggning av frågorna om sinnessjukvårdens effektivisering och utbyggande (komm nr 1111). Enligt direktiven skulle det ankomma på de sakkunniga att utreda frågor som på längre sikt syftade till en begränsning av det totala vårdplatsbehovet inom den statliga sinnessjukvården genom intensifiering av vården och ökning av patientomsättningen. Hit hörde bl.a. frågorna om sinnessjukvårdsläkarnas utbildning och de ekonomiska förutsättningarna för psykiaterkårens rekrytering.

Beredningen avgav den 21 januari 1949 en promemoria angående anordnandet vid vissa sinnessjukhus av speciella avdelningar för tuberkulösa sinnessjuka och sinnesslöa. Denna fråga aktualiserades vid 1949 års riksdag (prop nr 111).

I ett stencilerat betänkande (11 januari 1950) med förslag till generalplan för mentalsjukvårdens tillgodoseende upptog beredningen frågor, som syftade till en förbättrad differentiering och behandling av patienter på statens mentalsjukhus genom utökade resurser till byggnadsundersökning rörande platsbehovet för vård av egentliga sinnessjuka för en projekterad period av 15 år. I anslutning till detta framlades i betänkandet ett förslag till generalplan för mentalsjukvårdens modernisering och utbyggande. Betänkandet behandlades vid 1950 års riksdag (prop nr 113). Efter yttranden från olika myndigheter och behandlingen i riksdagen beslöt Kungl Maj:t, att en ny kommitté skulle tillsättas för den fortsatta handläggningen av upprustningsfrågor. Den 19 maj 1950 bemyndigades chefen för inrikesdepartementet att tillkalla sakkunniga för den fortsatta handläggningen av frågorna om modernisering och utbyggande av de statliga sinnessjukhusen (statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande).

Den 11 maj 1951 fick kommittén uppdraget att verkställa en utredning angående samordning av den statliga tvättverksamheten (stencilerat betänkande avgivet den 14 juni 1954) och den 25 september 1952 att utreda frågor om vården av sinnesslöa på de för sådana patienter avsedda statliga mentalsjukhusen samt angående modernisering och utbyggnad av dessa sjukhus.

Den 4 december 1953 fick kommittén i uppdrag av Kungl Maj:t, att vid handläggning av frågorna om utbyggnad även uppta de av 1947 års psykopatutredning (komm nr 1255) framlagda förslagen och den 17 december

1954 att bearbeta 1948 års sinnesslövärdssakkunnigas framlagda förslag om utbyggnad av statens skolor och yrkeshem på Salbohed och Vänersborg och därmed sammanhängande frågor.

Genom kungligt beslut den 30 juli 1959 upplöstes kommittén och dess arbetsuppgifter överflyttades till mentalsjukvårdsberedningen och dess byggnads- och utrustningsdelegation. Enligt uppgift av avdelningsdirektör L-A Frithiof, som var sekreterare i kommittén (senare beredningen) från 1958, innebär detta förfarande närmast att utredningen bytte namn. Alla handlingars arkivläggande fortsatte i oavbruten följd.

Mentalsjukvårdsberedningen tillkallades den 5 juni 1959 "för att inom inrikesdepartementet biträda vid handläggningen av frågorna om mentalsjukvårdens utbyggande och utrustning jämte därmed sammanhängande spörsmål". Vidare tillsattes en byggnads- och utrustningsdelegation, för att biträda beredningen vid behandlingen av byggnads- och utrustningsfrågor och en personaldelegation angående personalorganisationen vid statens mentalsjukhus och andra sammanhängande frågor. Byggnads- och utrustningsdelegationen arbetade nästan självständigt och hade delvis egen arkivbildning. Dess arkivhandlingar är upptagna i en särskild avdelning i denna förteckning.

Till mentalsjukvårdsberedningen överflyttades den 30 juni 1959 de uppgifter som handlades av utrustningskommittén för statens sinnessjukhus (tillsatt 28 mars 1956). Den 2 februari 1961 fick den uppdraget att se över 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna. Utredningen bedrevs av en arbetsgrupp och dess handlingar och betänkande (SOU 1966:9) ingår som serie F X i huvudarkivet (tidigare förtecknad som egen kommitté nr 2115).

Den 26 februari 1962 gav Kungl Maj:t beredningen i uppdrag att tillsammans med medicinalstyrelsen verkställa utredning av den lokala förläggningen av kliniker och undersökningsstationer samt utarbeta byggnads- och utrustningsprogram för den nya organisationen av den rättspsykiatriska undervisningsväsendets organisation. Den 6 juni 1962 erhöll beredningen bemyndigande att uppta förhandlingar med Värmlands och Västerbottens län angående mentalsjukvårdens organisation.

Byggnads- och utrustningsdelegationen upplöstes i juli 1963. Beredningen arbetade med flera arbetsutskott och expertdelegationer. Arbetet avslutades med utgången av mars 1968.

Handlingarna har levererats till riksarkivet i flera omgångar: den 16 augusti 1967 (Ink I:1093/J 1, acc K 40/1967, fd komm nr 2115), den 25 mars 1968 (Ink I:459/J 1, acc K 54/1968) samt 27 augusti 1968 (Ink I:459/J 1, acc K

82/1968). Beredningen erhöll den 1 april 1968 (dnr 459/J 1) dispens från skyldigheten att överlämna handlingar i utrustningsärenden till riksarkivet. Dessa förvarades hos sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (SPRI) och levererades till riksarkivet den 27 augusti 1968 (se ovan).

Denna inledning bygger huvudsakligen på arkivarie Birgit Arfwidsson-Bäcks inledning till den preliminära förteckningen över 1959 års mentalsjukvårdsberednings arkiv, daterad 31 maj 1968 (Ink I:1125/S 7).

Stockholm i januari 1977

Richard Lucas